

Izhaja vsak
mesec na
2 polah in
velja za vse
leto 4 gl.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Uredništvo
in upravnništvo
nahajata se v
Frančiskan-
skih ulicah,
št. 16.

a) Kdor navede v pravdi nezakonsko rojstvo, mora ga dokazati.

b) V pomanjkanji redne župniške krstnice zamore se zakonsko rojstvo tudi z družimi dokazili dokazati.

c) Moč postav ne sega nazaj; one ne zadevajo poprej pridobljenih pravic.

Angel Dalla Zonca, sin pokojnega Frana Ksaverija, naperil je 15. decembra 1871, pod št. 4953, proti Magdi Carlevaris in proti Matiju Scherju to le tožbo:

Dne 4. aprila 1863 umrl je v Vodnjanu Ivan Dinko Volpi Krístofović, zvan Campana, brez naslednikov (descendentov) in brez poslednje volje. Njegova dedina bi torej pripadala njegovima rediteljema Kristofu Volpiju in Mariji Volpi, rojenej Dalla Zonca in zadevno njijinim naslednikom. Ker pa ti več ne žive, prešla je vsa njegova ostalina na tretjo vrsto, namreč: na njegova dva deda in njegovi dve babi, zadevno na njih naslednike. Od strani očeta so le ti nasledniki: Dominik Volpi in Franica Volpi, rojena Maratto; od strani matere pa: Anton Dalla Zonca in Angela Zonca, rojena Barbato. Ker sta ded in baba po očetu umrla pred dedom in babo po materi, in ker nista mlajših zapustila, je vsa njegova zapuščina prešla na deda in babo po materi, zadevno, ker sta ta dva že umrla, na njiju zakonito še živeče naslednike.

Veljá omeniti, da iz zakona sklenenega med Antonom Dalla Zonca in Angelo Barbato so proiztekli štirje zakonski otroci: Mara, mati imenovanega zapustnika, Luka, Martin in Fran Dalla Zonca. Luka in Martin nista imela otrok, četrtega sin sem pa jaz, spočet v zakonu, katerega je Fran Dalla Zonca sklenil z mojo materjo Karolino, rojeno Abbà in ker Mara ni ostavila za seboj družega nego imenovanega zapustnika, je naravno, da bi vsa njegova ostalina imela meni pripasti.

Tako pa se ni zgodilo. Za časa zapuščinske obravnave po imenovanem pokojniku se mi je povedalo, da razen mene ima do uprasha vne zapuščine jednake pravice neka Marija Ivanka Dalla Zonca, bivša vdova Carlevaris, v drugem zakonu žena Matija Scherja, ki je bila rojena v zakonu, katerega je sklenil Dinko Dalla Zonca z neko Magdo, o kateri se je govorilo, da je zakonska hči Antona Dalla Zonche in Angele Barbato. Le ta kriva domneva opirala se je na genealogično steblo, katero je napravil dne 11. aprila 1863 župniški urad vodnjanski. V tem genealogičnem drevesu je bilo naznačeno, da iz zakona, sklenenega med Antonom Dalla Zonca in Angelo Barbato, ni proi zteklo čvetero, temveč petero otrok, to je, ne samo Mara, Luka, Martin in Fran, temveč tudi Magda, dobivša za moža Dinka Dalla Zonco, ki je rodila imenovano Maro Ivanko Dalla Zonco, bivšo vdovo Carlevaris, omoženo v drugo z Matijem Scherjem.

Bilo je torej naravno, da v očigled omenjenemu genealogičnemu drevesu moral sem biti zadovoljen, da dobodem samo polovico zapuščine imenovanega pokojnika ter da sem prepustil Mariji Ivanki Carlevaris-Scher drugo polovico iste zapuščine.

Čul sem pa pozneje pripovedovati, da Magda, mati Marije Ivanke Carlevaris-Scher, ni bila zakonska hči in poskrbivši, da pridem temu glasu do vira, dobil sem od župniškega urada vodnjanskega dne 5. julija 1868 to-le spričevalo: „Iz obeh anagrafičnih registrov, ležečih v tem župniškem uradu se razvidi: a) da je pokojna Magdalena Dalla Zonca, ranjcega Antona hči, vdova Dominika Dalla Zoncha bila rojena 7. marcija 1760 ter da je bila krščena dne 8. istega meseca, b) da se pogrešajo, ne da bi se vedelo od kedaj, matice rojenih od 23. julija 1759 do 2. februvarja 1773 leta.“ —

Po tem spričevalu moram domnevati, da se navedeno genealogično steblo ne opira na resnico, ker je bilo napravljeno brez matice rojenih; in ker ni dokazano, da je že imenovana Magdalena zakonsk otrok, je jasno, da njena dva naslednika, denašnja toženca, ne moreta imeti nikakeršnih pravic do zapuščine ranjcega Ivana Dominika Volpija.

Gledé na to torej, da se je Marija Ivanka Carlevaris-Scher, rojena Dalla Zonca, neopravičeno vrinila v zapuščino Ivana Domi-

nika Volpija, da jej je neopravdano bila prisojena in izročena polovica iste ostaline, katera z drugo polovico vred ekskluzivno samó meni pripada, ker mi njena dva naslednika njej prisojene polovice z lepa odstopiti nočeta, opirajoč se na ustanovljenje §. 823. obč. drž. zak. prosim, da se po ustnem pravdnem obravnavanju z razsodbo za prav spozna:

1) Na podlagi zakonitega nasledstva ima pripasti meni vsa ostalina Jana Dinka Volpija, umrlega dne 4. aprila 1863. v Vodnjanu brez poslednje volje, ostalina popisana v zapuščinske obravnave zapisniku od 8. aprila 1863., torej tudi ona polovica, katera je bila prisojena Mari Ivanki Dalla Zonca in katero uživata dan danes njena naslednika, denašnja toženca;

2) tožena sta dolžna odstopiti mi v 14. dneh pod eksekucijo navedeno polovico ostaline pokojnega Jana Dinka Dalla Zonca, katero sta pridobila po materi Mari Ivanki Carlevaris-Scher, rojeni Dalla Zonca, s plodovi vred od dne jima izročene tožbe naprej tekočimi, katere ima odločiti sodnija.

Po dolgem trudapolnem dokazovanji odbil je c. kr. kotarski sod vodnjanski z razsodbo od 26. novembra 1878, št. 3958, oba tožbe zahtevka iz teh le

razlogov:

Tožitelja zahtevanje opira se jedino na trditev, da je Magdalena Dalla Zonca, mati med tem umrle Marije Ivanke Carlevaris-Scher, ki je s tožiteljem bila poklicana prisvojiti si ostalino rajncega Jana Dominika Volpija Campane, nezakonska hči.

Ta trditev o nezakonskem rojstvu Magde Dalla Zonca opira se na okolnost, da si ne moreta toženca pridobiti redne krstnice (krstnega lista) o Magdi Dalla Zonca, ker so se slučajno izgubile matice krščenih od onega časa, v katerem se trdi, da je bila ona rojena, namreč od 23. julija 1759. do 2. februarja 1773. leta.

Res je sicer, da po §. 170. sodn. reda (talj.) matice rojenih, venčanih in umrlih šteje se k onim javnim listinam, katerim gre po §. 169 sodn. reda (talj.) polna moč dokaza gledé činov, o katerih so zakonito izdane, in tudi je res, da se zakonsko rojstvo dokazuje navadno z dotično krstnico, ali zaradi tega ne sme se misliti, da se zakonsko rojstvo, kadar ni matic rojenih, ne more drugim

načinom dokazati, kajti sicer bi se prišlo do absurdnega ukrepa, da se imajo smatrati za nezakonske otroke vsi oni, o katerih se katerim koli načinom uničijo ali izgube matice rojenih.

To omenivši in uvaževaje, da če prav ne zasluži krstnica pod št. 1 kakor javna listina polne vere, ker ni bila napravljena na podlagi matice rojenih ali krščenih, razvidi se iz smrtovnice pod št. 2, da je Magdalena Dalla Zonca umrla sedemdesetdevet let stara dne 14. marcija 1839. leta in po tem je izvestno, da je bila rojena leta 1760.;

uvaževaje, da je na podlagi venčаницe (fide matrimoniali) pod št. 3 dokazano, da sta Anton Dalla Zonca in Angela Barbato stopila v zakon 2. decembra 1758. tedaj več nego jedno leto pred rojstvom svoje hčere Magdalene, o katerej se trdi, da je njiju nezakonska hči;

uvaževaje, da je Magdalena Dalla Zonca bila rojena torej v času, ko je že obstajala zakonska vez med imenovanima dvema soprožnikoma, ter da se mora po tem takem v smislu §. 138. obč. drž. zak. pravno domnevati, da je ona zakonskega rodü;

uvaževaje, da mora oni, ki trdi, da je bila imenovana Magdalena za časa zakonske zveze med Antonom Dalla Zonca in Angelo Barbato spočeta od Antona Dalla Zonca z drugo žensko, ali pa, da jo je Angela Dalla Zonca-Barbato spočela z drugim moškim, nego li s svojim možem, ali pa, da ne izhaja ona ne od Antona Dalla Zonca, in ne od Angele Dalla Zonca-Barbato, temveč od drugih osob, take trdi tve strogo dokazati;

uvaževaje, da je po listinah pravnim spisom privitih pod št. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 31 in 32., ki kakor javne listine zaslužijo polno vero glede svojega zapopadka, izvestno, da je bila v njih Magdalena Dalla Zonca vedno naznačena kakor zakonska hči Antona Dalla Zonche;

uvaževaje, da je po istih listinah tudi dokazano, da so ne samó vsi udje družine Antona Dalla Zonca, temuč tudi drugi bližnji sorodnici smatrali Magdaleno Dalla Zonca za zakonsko hčer istega Antona Dalla Zonca, ter da je ona z drugima svojima bratoma in sestrama dobila dedinski del po roditeljih svojih;

uvaževaje, da je tudi po izpovedbah raznih prikladnih svedokov, ki so bili više ali manje v dotiki z družino Antona Dalla Zenchovo,

jasno dokazano, da so vsi in vselej smatrali Magdaleno Dalla Zonca za zakonsko hčer istega Antona Dalla Zonche, ter da se nikedar ni čulo, da bi bila ona nezakonskega rodú;

uvaževaje, da izpovedbam onih svedokov, iz katerih sledi, da so čuli oni pripovedati, da je Magdalena Dalla Zonca nezakonska hči, ne gre nobena vera, ker se oslanjajo taka pripovedanja na proste trditve nepoznanih tretjih osob;

uvaževaje, da se jasno razvidi tudi iz listine pod št. 33, da je tudi Angela Dalla Zonca smatrala Magdaleno Dalla Zonco za svoje hčer, ker jo je tako izrečno imenovala v svojej oporoki, kakor je tudi imenovala svojo drugo hčer Maro zapisavši vsakej trideset cekinov, — mora se za gotovo vzeti, da je Magdalena Dalla Zonca v resnici zakonska hči Antona in Angele Dalla Zonca.

Da je bil Šimen Fioranti javen arhivista, ter da je bil pooblaščen izdavatı prepise javnih listin, njemu v shrambo izročeni, izvestno je ne samo po izpovedbah raznih nesumnih svedokov, temveč tudi po notarskej listini pod št. 22. in da je njegov podpis v listinah pod št. 5. 6. 7. pristen, izvestno je tudi ne samó na podlagi izpovedeb raznih prikladnih svedokov, temuč tudi na podlagi dokaza po veččakah kaligrafih izvršenega s primerjanjem družih njegovih nedvomno pristnih podpisov.

Istim načinom je tudi pravno dokazano, da so podpisi Angele Dalla Zonca, rojene Barbato in svedokov Antona Gropurro in Fabbro Dominika, ki se nahajajo na testamentu iste Angele Dalla Zonca pod št. 33., pristni.

Da sta pa Fran Bradamante in Rafael Feliks Verla bila v Vodnjanu javna beležnika je tukaj notorično, ker njiju spise hrani to c. kr. kotarsko sodišče.

Na podlagi vseh teh vestno preišljenih uvaževanj bilo je treba tožbe zahtevanje ne samo popolnoma odbiti, temveč tudi obsoditi tožitelja v povračilo pravnih stroškov.

Proti tej razsodbi apeliral je sicer tožitelj; c. kr. višje deželno sodišče tržaško odbilo pa je apelacijo z razsodbo od 2. maja 1879, št. 956, iz teh le izvrstnih, stvari primernih

dovodov:

Nastopivši dedinsko tožbo po §. 823. obč. drž. zak. zahteva tožitelj za-se tudi oni del zapuščine rajncega Jana Dominika Volpija,

kateri je bil po rednej zapuščinskeji obravnavi prisojen in izročen Ivanki Mariji Dalla Zonca, bivšej vdovi Carlevaris v drugič omoženej Scher, prednici denašnjih tožencev, v zastopstvu njene matere Magdalene, bivše žene Dominika Dalla Zonche, trdeč, da je bila le ta nezakonska hči Antona Dalla Zonche, deda tožiteljevega ter da po tem tacem ni mogla ona po zakonitem nasledstvu niti podegovati ostaline pokojnega svojega sorodnika Jana Dominika Dalla Zonche, niti prenesti te pravice na svojo hčer.

Nezakonski otroci so izključeni od postavnega nasledstva in tožitelj, ki opira svoje zahtevanje na nezakonsko rojstvo imenovane Magdalene, moral bi to nezakonsko rojstvo dokazati, kajti v ventilatornem postopku je priznal, da je Magdalena Dalla Zonca zakonskega rodú, ter da je imela po tem tacem njena hči pravico, podedovati uprašavno zapuščino, na kar je tej njenej hčeri polovica iste dedšine tudi prisojena bila. Nezakonsko rojstvo izvira iz materijalnega čina, o katerem je mogoč pozitiven dokaz. Tega dokaza tožitelj pa nikakor ni doprinesel, kajti, kakor je že prvi sodec omenil, izpodletel mu je popolnoma ponujeni dokaz po svedocih.

Iz okolnosti pa, da ne moreta toženca s privitjem krstnice, ki bi morala biti izpisana iz župniških matic rojenih ali krščenih, dokazati zakonskega rojstva imenovane Magdalene, rojene v prvem desetletji blizu druge polovice prošlega veka, ker so se izgubile zadevne matice, ne more in ne sme se domnevati, da je ista Magdalena nezakonskega rodú in že zaradi tega nima tožbe zahtevanje nobenega pravnega temelja.

Ex abundanti doprinesla sta pa toženca pravni dokaz o zakonskem rojstvu Magdalene Dalla Zonca. Iz zapriseženih izpovedeb Alberta Marcherija, Jurja Fiorantija, Frana Bradamanta in Antona Bradamanta, svedokov v vsakem obziru nesumnih, je popolnoma dokazano, da ne samo vsi vodnjanski meščanje, temveč, da so tudi drugi, nedvojbeno zakonski otroci Antona in Angele Dalla Zonche, smatrali vselej že imenovano Magdaleno, ki je do svoje poroke z omenjenimi otroci skupno v družini živela, za zakonsko hčer imenovanih dveh soprožnikov, da so jo isti otroci imenovali svojo sestro ter da niso nikedar nastale dvombe o njenem zakonskem rojstvu, dokler niso se izgubile v župniškem uradu matice rojenih, ali kakor nekateri svedoci trdé, dokler ni bila naperjena navzočna pravda.

Po glavi XII. prve knjige ustave beneške, katera se ima vporabiti v glavi LI. četrte knjige statuta vodnjanskega, kateri nima o tem nikakeršnega ustanovljenja, mora se zaradi pomanjkanja direktnega dokaza in contrario imeti za izvestno do 1. oktobra 1815. leta, katerega dne je bil uveden občni državljanski zakonik v Istri, ne da bi treba bilo družega dokazovanja, da je Magdalena Dalla Zonca zakonskega rodú in ker je zadobila to pravico že za vlade beneške republike, mora se ta njena pravica tudi spoštovati, kajti po čl. V. patenta o proglašenji obč. drž. zakonika spoštuje poprej pridobljene pravice tudi avstrijski zakonik.

Še več! Magdalena je naznačena kakor hči Antona Dalla Zonche (ne da bi bila pristavljena beseda „nezakonska“ ali kaka druga sinonimna beseda) ne samo v spričevalu izpisanem iz župniških matic umrlih pod št. 2., temveč tudi v spričevalu o njenej poroki pod št. 4. izpisanem iz župniških matic venčanih (omoženih in oženjenih), po katerem je bila ona poročena dne 4. novembra 1791. leta.

Vzemši za sedaj za izvestno, da se je njen oče oženil dne 2. decembra 1758, da so se matice rojenih ali krščenih za ves čas od 23. julija 1759. do 2. februarja 1773. izgubile, da ni tožitelj privil k pravnim spisom krstnice, iz katere bi se moglo izvedeti, da li je bila Magdalena pred ali po onem času rojena, mora se zatrditi, da se je ona ravno v onem času rodila, ter da je zakonskega rodu, ako ne bi se tudi hotelo dati, kar pa ne gre, prav nobene vere krstnici pod št. 1., katero je izpisal župniški urad iz anagrafičnih registrov, kajti take registre vodi javen cerkveni urad, ki mora biti za njih natančnost odgovoren, če ne drugače, vsaj po cerkvenih predpisih.

Res je sicer, da po beneškem zakonodajstvu (Statuto veneto Corettion del Bembo 21. maggio 1617 in Gran Consiglio) bili so nezakonski otroci izključeni iz intestalnega nasledovanja v dobra občinska, ali po listinah pod št. 5. 6. 7. 8 in 9 napravljenih še v minolem stoletji, katerih verjetnost in pristnost je dokazana po veččakih s primerjanjem zadevnih pisav in po izpovedbah že gori navedenih in družih svedokov, je izvestno, da je Magdalena, kakor njeni bratje in sestre (nedvojbeno zakonski otroci Antona in Angele Dalla Zonche), dedovala zapuščino istega svojega očeta Antona Dalla Zonche, da so vsi ti otroci s svojo materjo in s

svojim strijcem, popom Osipom Dalla Zonca, delili to zapuščino, katero so posedovali v skupnosti z imenovanim strijcem, ter da je bila ista Magdalena v dotičnem pismu imenovana sestra, zadevno sinovka (od brata hči), katerih imenovanj se je posluževal tudi javni imovnik, ki je notificiral delitveno pismo.

V potrjenje vsega tega ima se še pristaviti, da je Angela Dalla Zonca rojena Barbato v svojem testamentu od 30. novembra 1813 pod št. 33., napravljenem po vseh formalnostih, po beneški ustavi za veljavo potrebnih, imenovala omenjeno Magdaleno, svojo preljubljeno hčer, kakor je imenovala tudi drugo svojo hčer Maro ter da je z isto oporoko obedve jednako obdarovala.

Vsa ta imponentna grmada odločilnih okolnostij z vsem pridom zbranih in zrelo promišljenih mora vzbuditi v sodu vzemšem v ozir ustanovljenja §§. 7. 1430. 55. 326. 368. 572. 870. obč. drž. zak. in §. 560. sodn. reda (talj) popolno prepričanje, da je bila pokojna Magdalena Zonca zakonskega rodú.

Ker je torej dokazano zakonsko rojstvo prednice Marije Ivanke Dalla Zonca, ne more imeti tožbe zahtevanje nobene pravne podlage. Moralo se je tedaj potrditi razsodbo prvega sodca in glede na to, da sta morala toženca, ali kdo drugi za-nju, z velikim trudom in pridnostjo nabirati razna in mnoga dokazila v svojo brambo, kar je vse z nenavadnimi stroški združeno bilo, bilo je treba z ozirom na realno vrednost apelacijskega odgovora obsoditi ob enem tožitelja, po §. 26. zakona od 24. maja 1874, št 29 drž. zak. v povrnitev 60 gld. apelacijskih stroškov.

Proti tej razsodbi vložil je tožitelj izredno revizijo. Ces. kr. najvišji sodni dvor je pa z razsodbo od 30. novembra 1879, št. 10441 to izredno revizijo odbil iz teh le

nagibov:

Niti ničevosti niti očite krivice ne more se zapaziti v razsodbah nižjih sodišč in na ničevost ne opira še tožitelj ne svoje izredne revizije.

Prešedši v meritum, treba pred vsem omeniti, da ni nikakor ne odločivno, da je ostalina Jana Dominika Dalla Zonche bila že prisojena; ker pa je tožitelj v zapuščinske obravnave zapisniku od 8. aprila 1863 pripoznal Magdalene Dalla Zonche dedinske pravice, pripada sedaj njemu dokaz o novem faktu, katerega je navedel in na katerega

opira svoje zahtevanje, to je, da je Magdalena Dalla Zonca nezakonskega rodú.

Tega dokaza ni doprinesel in že zastran tega bilo je treba tožbo odbiti.

In negledé na to, ima li tožitelj dokazati nezakonsko rojstvo, ali pa pripadali tožencema dolžnost dokazati zakonsko rojstvo imenovane Magdalene, je jasno, da se v razodbah nižjih instanc ne more najti nikakeršna krivica, kajti vzešši v ozir izpovedbe vseh zaslišanih svedokov, podpirane z raznimi javnimi listinami in vzešši v ozir glavo XII. prve knjige ustave beneške in glavo LI. četrte knjige ustave vodnjanske, mogle sta ti instanci za gotovo vzeti, da je Magdalena Dalla Zonca zakonskega rodú. T.

Če plačilo za naročeno delo ni pogojeno, določi ga sodnik.

F. A. pravi v tožbi de pr. 31. decembra 1875, št. 8923:

Jaz sem bil od leta 1849. v M. učitelj. Od leta 1851 do 1870, torej skozi 19 let, sem razen svojega učiteljskega posla preskrboval tudi dekanu B. vse uradne in privatne pisarije. Vodil sem vse matrike, napravljajl izpise iz njih, spisaval vse vloge in dopise na duhovske, politične in sodnijske urade in v letu 1852. in 1853. preskrboval sem tudi za dekana občinsko tajništvo. Mej temi 19. leti napravljajl sem zanj vsa dolžna in odstopna pisma, pobotnice, prošnje za vknjiženja in prepise in druge sodnijske vloge.

Dekan je v teh 19. letih le malo pisajl.

Vse te pisarije opravljajl sem na zahtevanje dekana B. in sem zato opravilo potreboval vsak dan najmenj 2 uri. Plačala mi ni dekan nič obljubil, torej ga mora po §. 1152 o. d. z. določiti sodnik. Ker mi je dekan 500 gld. nekega dolga odpustil, hočem to v račun vzeti.

Ker je dekan umrl, tožim njegovega dediča F. B. in prosim razsodbe:

F. B. kot dedič dekana B. je dolžan meni za različne pisarije, ki sem jih od leta 1851 do 1870, torej skozi 19 let, na ukaz dekana B. preskrboval, na mesec 15 gld., torej na leto 180 gld.

za 19 let tedaj 3420 gld. in po odbitem odpuščenem dolgu 500 gld., v znesku 2920 gld. v 14. kneh pod eksekucijo poplačati.

Zatoženi ugovarja, da ni res, da bi bil tožnik vse te pisarije preskrboval in da ni res, da bi mu bil dekan to ukazal.

Dekan mu je, kakor tožnik sam pove, 500 gld. odpustil ter ga s tem popolnoma poplačal.

Š. 1152 o. d. z. se ne more v tem slučaju rabiti.

Zaslišane mnogobrojne priče so povedale, da je tožnikovo trdenje resnično.

C. kr. okrajna sodnija v Litiji je z rabsodbo od 1. julija 1878, št. 1635, spoznala, da ima zatoženi tožniku zaslužek za one pisarije v znižanem znesku mesečnih 9 gld., torej za leto 108 gld. in za 19 let 2052 gld. po odbitih 500 gld. v ostalem znesku 1552 gld. poplačati.

Razlogi prvega sodnika:

Po pričah je dokazano, da je F. A. skozi 19 let najmenj 2 uri na dan dekanu B. različne pisarije na njegovo zahtevanje opravljal.

Po Š. 1152 o. d. z. mora isti, kateri kakšno delo naroči, tudi primeren zaslužek plačati in če o tem zaslužku ni ničesar zgovorjeno, določi ga sodnik.

Če se pomisli, da je tožnik le po 2 uri na dan pisaril, zadoštuje gledé na okoliščine in kraj, plačilo mesečnih 9 gld. tako, da se je torej samo ta znesek prisoditi mogel.

Na apelacijo zatoženega potrdila je višja sodnija z rabsodbo od 15. januvarija 1879, št. 12124, prvosodnijsko rabsodbo.

Razlogi višjega sodnika:

Po izpovedbah mnogobrojnih prič je dokazano, da je F. A. od leta 1851 do 1870 pisarije dekana B. vodil. Te priče so govorile deloma o vseh 19. letih, kakor priče J. K., M. K. in M. A., deloma samo o nekaterih letih, kakor priča F. M. od leta 1854. do 1866, L. R. od leta 1854 do 1859 in M. G. od leta 1857 do 1863, in deloma o jednom letu, o dveh in treh letih. Vse izjave prič se v tem strinjajo, da je imel dekan B. veliko pisarije v privatnih in uradnih poslih, nekatere priče še celo povejo, da je imel dekan popolno, preobloženo zakotno pisarno in da je F. A., ako

ne vse, vender večino pisarij opravljal, kar je tem bolj verjetno, ker je bil dekan B. po govorjenji prič kratkoviden in je imel slabo pisavo.

Več prič potrdi, da je F. A. sam vse pisarije napravljal, da so bila vsa večja dela od F. A. pisana, da je on ves prosti čas v pisarniškem poslu dekana potratil.

Po vsem tem se mora dokazano smatrati, da je F. A. od leta 1851. do 1870. če ne vse, vsaj večji del dekanovih pisarij pre-skrboval in da je v to svrho najmenj 2 uri na dan potreboval.

Tožnik zahteva primerno plačilo vsled §. 1152 o. d. z. rekoč, da je vsa opravila na zahtevanje dekana prevzel in mu tudi brez posebnega dogovorjenja vsled na tihem sklenene službene pogodbe plačilo pristuje.

Da se mora v tem slučaju §. 1152 o. d. z. uporabiti, ni dvomiti in ni res, da bi se moralo po določitih tega §., kakor toženi trdi, vsako delo posebej naročiti in dokazati, ampak zadostuje že, da se dokaže neprenehljivo enakomerno delo. Okoliščina, da tožnik ne zahteva zaslužka za posamezna dela, nego po obrokih — po mesecih oziroma letih — ne more pravice terjatve po §. 1152 o. d. z. predrugačiti, ker način, v katerem se terjatev zahteva, značaja terjatve predrugačiti ali odstraniti ne more; §. 1153 o. d. z. pa, kakor zatoženi sam spozna, v tem slučaju ne velja.

Da so se dela na ukaz dekana B. opravljala, dokazano je po pričah in se tudi pri okoliščini, da so bila dela večinoma v dekanovem stanovanji izvršena, ne more misliti, da bi jih bil F. A. prostovoljno in samo iz prijaznosti opravljal.

Toženi sicer pravi, da je dekan B. tožniku veliko dobrot storil in mu je ta le v zahvalo za dobre dela opravljal.

O teh dobrotah ne vedo niti priče, niti zatoženi družega navesti, kakor da je dekan tožniku kavcijo posodil, ko je ta začel tobak prodajati in da mu je 500 gld. od dolga odpustil, katerih 500 gld. pa tožnik tudi v tožbi od svoje terjatve odračuni. Teh 500 gld. ne stoji v nobeni razmeri z vrednostjo večletnih in kakor priče povedo, zdatnih opravil tožnikovih in se ne more misliti, da je hotel dekan s tem tožnika popolnoma plačati.

Da tožnik toliko let ni zahteval plačila, se lahko razlaga iz položaja, v katerem je bil nasproti dekanu.

Ne gledé na to, da se je revni učitelj nasproti bogatemu, po svoji uradni in socijalni stopni veljavnemu dekanu le podložnega čutil, bil je tudi njegov dolžnik in njemu hvale dolžan. Upati je tudi smel, da se bo dekan vsaj v oporoki nanj spomnil.

Ta pravda obravnava torej službeno pogodbo po §. 1152 o. d. z., ker se mora po gori navedenih razmerah verjeti, da je dekan B. kot naročnik dela tudi voljo imel, primerno plačilo dati. Dolžnost plačila izvira iz postave in ni treba dokazati, da bi se bilo posebno plačilo obljubilo. Plačilo se je od sodnika na mesečnih 9 gld. določilo in ker je ta znesek gledé na način službovanja in na dolgost časa primeren, ne more se na tem nič prenarediti.

Na izvenredno revizijo potrdila je najvišja sodnija razsodbi spodnjih inštanc z razsodbo od 16. julija 1879, št. 7626.

Razlogi tretjega sodnika:

V izvenredni revizijski pritožbi ne nahaja se pogojev, pod katerimi bi se moralo na njo vsled dvornega dekreta od 15. februvarja 1833, št. 2593, ozir jemati. Ničnosti zatoženi ne trdi in se tudi iz pravdenskih pisem ne razvidi.

Da pa v razsodbah prvih sodnikov ni jasne nepostavnosti, dokazano je iz razlogov drugega sodnika, po katerih je dekan B. tožniku skozi 19 let zmirom taka dela opravljati dajal, za katera povračilo sicer ni bilo obljubljeno, se pa glede na trud pri izvrševanju in gledé na zamudo časa samo ob sebi razume (§. 1152 o. d. z.).

Curator ad actum in njegove pravice.

C. kr. okrožno sodišče v Novem mestu dovolilo je o prošnji Neže Mogolič z odlokom od 30. novembra 1880, br. 1312, na podlagi pobotnice od 10. novembra 1850 v zvezi s kupno pogodbo od 2. marca 1849 predbeležbo (predznambo) izbrisa zastavne pravice za terjatev Kasparja Pretnerja iz dolžnega pisma od 17. marca 1849 v ostalem znesku 400 gld. proti temu, da se predbeležba opraviči ali v postavnem ali v podaljšanem roku.

Ker ni bilo znano, kje biva Kaspar Pretner ter tudi njegovi nasledniki niso bili znani, postavilo je sodišče njemu — oziroma njegovim neznanim naslednikom v osobi odvetnika dr. Rozine

kuratorja ad actum, „da prevzame zemljeknjižni odlok od 30. novembra 1880, br. 1312 in varuje njihove pravice.“ — 22. oktobra 1881. leta vložil je. dr. Rozina kot K. Pretnerjevi kurator pri istem okrožnem sodišči izknjižbeno pobotnico v imenu Kasparja Pretnerja oziroma tistih 400 gld. s prošnjo, naj okrožno sodišče kot nadvarstveno oblastvo potrdi to pobotnico, — ker niti Pretnerja niti njegovih naslednikov ni zaslediti, — ker se iz pisem, na podlagi katerih je bila dovoljena predbeležba, jasno vidi, da je K. Pretner tistih 400 gld. prejel, — ker bi stroški opravičevalne pravde, katero hoče Neža Mogolič pognati, K. Pretnerja zadeli, kajti tožbi se izdaten odgovor ne more nasproti postaviti in ker je K. Pretner sam opravičevalno pravdo zakrivil, ko je tako pomanjkljivo pobotnico o prejetem plačilu naredil, da se na njeni podlagi zastavna pravica za tistih 400 gld. izbrisati ni mogla. C. kr. okrožno sodišče v Novem mestu je to kuratorjevo prošnjo odbilo, — iz

razlogov:

Dr. Rozina je bil s tukajšnjo naredbo od 30. novembra 1880, br. 1312, samo zato kuratorjem ad actum postavljen, da sprejme zemljeknjižni predbeležni odlok od istega dne na mestu neznanu kje bivajočega Kasparja Pretnerja oziroma njegovih neznanih naslednikov in da varuje njihove pravice, in po §. 276 obč. državlanskega zakonika zato, da bi pravice prositelja za predbeležbo ne bile zadržavane v svojem teku. Sodišče, ki je kompetentno samo zato, da dovoli zaproseno predbeležbo in da za sprejem predbeležnega odloka kuratorja postavi v smislu §. 85 pravosodnega pravilnika, — ki pa ni kompetentno po izrečnej določbi §. 56 istega pravilnika, da bi sprejelo opravičevalno tožbo, katero hoče v potrjenje predložena pobotnica zabraniti, — tisto sodišče ne more dati kuratorju pravice, ki bi segala daleč čez njegovo kompetenco.

Posel, za kateri se prosi, spada pod kompetenco rednega sodišča Kaspar Pretnerjevega ali njegovih naslednikov, če jih je kaj, ali pod kompetenco c. kr. za mesto delegirane sodnije v Novem mestu, v katero kompetenco pa sodni dvor vzlic temu, da je za vsprejem zemljeknjižnega odloka kuratorja postavil, segati ne smé.

Zoper ta odlok je dr. Rozina vložil rekurz, v katerem trdi:

Po §. 276 obč. državlanskega zakonika mora kurator absentis zadeve svojega varovanca oskrbovati tako, kakor zadeve mlado-

letnega. Nikjer ne stoji zapisano, da sme tak kurator samo poslane mu odloke sprejemati, ali da ne sme narediti pisem, s katerimi bi se dotično opravilo, za katero je bil postavljen, dokončalo in s katerimi bi se odpravile zavere nasprotujoče pravicam tretjih. Da je ravno nasprotno v zakonu zaukazano se vidi iz sledečega:

Priznati se mora, da je imela c. kr. okrožna sodnija po §. 269, 270 in 276 obč. državl. zak. — potem po §. 124 zemljeknjižne postave in po §. 391 sodnega reda pravico in dolžnost, da je Kasperju Pretnerju postavila kuratorja. S tem je postala oziroma posla, za kateri je kurator postavljen bil, nadvarstveno oblastvo. Dolžnosti njene kot takega oblastva pa trajajo po §§. 85 in 86 pravosod. pravilnika do skončanja dotičnega posla. Posel ali opravilo, zavoljo katerega je bil v našem slučaju kurator postavljen, je pa sprejem zemljeknjižnega odloka in varovanje pravic varovanca, ob katere se zadevlje tisti odlok. To postavljenje kuratorja pa ima tudi ta pomen, da mogoče stori, da se pravice koga družega v svojem teku ne zadržujejo. Zavoljo tega je Neža Mogolič pravico imela, opravičevalno tožbo pognati zoper „Kasperja Pretnerja, katerega bivališče ni znano in zoper njegove neznane naslednike, zastopanega po že postavljenem kuratorji dr. Rozini.“ Kurator je imel torej pravico, opravičevalno tožbo sprejeti v imenu Pretnerjevem, pravico pravdati se v njegovem imenu in pravico, da se s tožiteljico poravna — poslednje se ve da z dovoljenjem nadvarstvenega oblastva. Mora se mu torej tudi pravica priznati, da tako pravdo zabrani s tem, da naredi pismo, kakeršno je za izbris tiste postavne pravice potrebno, — se ve da zopet z dovoljenjem nadvarstvenega oblastva. Z jedno besedo: pravice in dolžnosti kuratorja ad actum so oziroma posla, za katero je bil postavljen, ravno tiste, kakor so pravice in dolžnosti kuratorja sploh brez skržitve za vse posle varovančeve. To se vidi tudi iz §§. 233 in 282 obč. državl. zak.

Višja deželna sodnija v Gradci je z naredbo od 31. decembra 1881, br. 15483, odlok prve sodnije uničila in c. kr. okrožnej sodnji zaukazala, da reši prošnjo dr. Rozine ne glede na uzrok, iz katerega jo je odbila, — iz

razlogov:

O predbeležbi izbrisa zastavne pravice Kasper Pretnerjeve — vknjižene na zemljišči Neže Mogolič rektf. št. 210 ad mesto Novo-

mesto pto. 400 gld. s. p. je bil rekurent dr. Rozina z okrožne sodnije odlokom od 30. novembra 1880, br. 1312, kuratorjem postavljen za sprejem zemljeknjižnega odloka in za varovanje pravic Kasparja Pretnerja, o katerem se ne ve, kje biva, in njegovih neznanih naslednikov. C. kr. okrožna sodnija je s tem postavljenjem kuratorja v smislu §. 85 pravosodnega pravilnika in §. 267 o. d. z. začela svoje pravosodje kot kuratelno oblastvo. Uradno delovanje postavljenega kuratorja mora trajati do dokončanja dotične pravne zadeve, tako dolgo pa mora tudi c. kr. okrožna sodnija izvrševati svojo kuratelno pravosodno oblast.

Do najvišjega sodnega dvora se ni nihče pritožil.

—c.

O prisojilih. Da se izbrišejo one terjatve, ki niso bile pokrite s skupilom gledé po eksekuciji prodanih zemljišč, dovoli eksekutivni sodnik (§. 339 o. s. r.).

Z ozirom na v št. 11. „Slov. Pravnika“ 1881. l. in v št. 1. l. l. priobčena sestavka „o prisojilih“ priobčim še sledeči slučaj:

A je kupil dražbeno prodano zemljišče. Ko je izplačal skupilo v smislu razdelilnega odloka in torej izpolnil dražbene pogoje, prosi pri c. kr. okr. sodn. v B., da se mu prisodi posestvo v last „s pravico izbriša zastavnih pravic gledé vseh na zemljišči vknjiženih terjatev.“ Sodnija je prisodila kupcu posestvo v last, a prošnjo za izbris terjatev odbila, ker se ima po §. 339 o. s. r. s prisojilnim pismom kupcu samo posestvo v last izročiti. V tem pismu pa ni izreči, ako in katere terjatve se smejo izknjižiti. V to je treba, da privolijo dotični upniki. Taka dovoljenja se morajo predložiti tabularnemu sodniku, da jih presodi, ter jih ne more nadomestiti izrek eksekutivnega sodnika.

Pritožbo zoper to določbo je c. kr. nadsodnija z določbo od 17. septbr. 1879, št. 9225, zavrгла gledé na to, ker se je že v razdel. odloku izreklo, da so nepokrite terjatve izbrisljive, in da naj torej kupec na podlagi tega odloka za izknjiženje dotičnih terjatev prosi ter svojo prošnjo pravilno instruira.

Po izvenrednem rekurzu kupca je c. kr. n. v. sodnija z določbo od 16. decembra 1879, št. 13853, prvi sodnji ukazala, razsoditi o

prošnji za izbris terjatev ne gledé na uzroke, iz katerih se je prošnja sprva odbila. Po §. 339 o. s. r. in po dvorn. dekr. od 15. januarja 1787, št. 621, 22. decembra 1815, št. 1197 in 11. avgusta 1827, št. 2300 ima sodnija, kateri je izdati prisojilno pismo gledé dražbeno prodanega zemljišča, tudi pravico razsoditi, ali je kupec tega zemljišča opravičen, zahtevati izbris na njem vknjiženih terjatev. Merodajni so le kupni pogoji in dokaz plačila. —

Opomniti je, da v navedenem slučaju ni šlo samo za to, ali se smejo izbrisati terjatve, ki niso bile pokrite s skupilom. Kupec je bil pridejal svoji prošnji med drugim tudi depoz. odlok in pobotnico, v katerej je dotični upnik samo plačilo potrdil in ne izrekel, ali se smé zastavna pravica izknjižiti. Ta pobotnica tudi ni bila legalizirana.

Najvišja sodnija je torej določila, da ima eks. sodnik pravico dati izbrisno dovoljenje tudi gledé onih terjatev, za katere se dotični zneski pri sodnji položé, ali glede katerih je dokazano, da so plačane. Najvišji sodnik je pa tudi s tem, da je dve jednaki razsodbi spodnjih instanc premenil, izrekel, da sta bili nepostavni ali krivični.

Ta izrek dalje odločno nasprotuje mnenju c. kr. okr. sodn. v P. in c. kr. nadsodnije (glej šte. 1 „Sl. Pr.“). Dotični odlok se utemeljuje s tem, da imajo prisojila jedino le namen kupcu posestvo v last izročiti in da se smejo le v tem oziru javnim in dokazilnim pismom (§. 111 sod. red.) prištevati, da torej v prisojilu nahajajoči se dostavek, „da se zemljišče prisoja s pravico izbrisa zastavnih pravic“, nima nikake veljave. Ker se po izreku najvišje sodnije ta dostavek sme v prisojilih pridevati, so prisojila tudi v tem oziru javna pisma, na katerih podlagi se more izvršiti izknjiženje zastavnih pravic.

Tudi v razsodilu od 4. junija 1878, št. 6468, je izrekla najvišja sodnija, da je eks. kupec, ki je plačal skupilo, opravičen zahtevati, da se mu prodano zemljišče izroči brez dolgov (lastenfrei).

Kdor se dosledno drži nasprotnega mnenja, mora priti ad absurdum. Na podlagi potrdila o sodni shranitvi se sme po §. 39 postave od 25. julija 1871, št. 95, dovoliti le prenotacija zaradi izbrisa zastavne pravice. Ako kupec ne dobi od tistega, proti komur se je prenotacija dovolila, privoljenja za vknjiženje, jo mora po §§. 40—51 iste postave po pravni poti opravičiti. Mnogokrat mora

kupec kak znesek deponirati, ker se pri razdelitvi še ne vé, čigav bode in se mora to še le po pravni poti dokazati. Koga naj bi tedaj kupec tožil za opravičenje sod. položitve ali za izbrisno privoljenje? Je li pa tudi dolžan čakati, da se pravde končajo? — Gotovo ne.

Po predpisu dv. dekr. od 11. avgusta 1827, št. 2300, ima kupec, ki je spolnil kupne pogoje, pravico, takoj [zahtevati, da se mu zemljišče prisodi ter ni dolžan čakati, da se končajo razprave med upniki. Ako bi se pa smelo kupcu zemljišče le z dolgovi vred izročiti, bi mu bilo s tem malo pomagano. Njemu je gotovo mnogo na tem ležeče, da se mu zemljišče čisto in kmalu izroči.

Mislim, da sme kupec precej po dražbini prodaji celo skupilo pri sodnji položiti. Gotovo je pa dovoljeno, da se v licitacijske pogoje dene tudi ta pogoj. Kadar je prodaja v moči, sme kupec zahtevati, da se mu zemljišče prisodi.

Kako naj se v tem slučaju vknjiženi dolgovi izbrišejo? Kdo naj mu da izbrisno privoljenje, ako ne eks. sodnik? — Lahko so razmere zamotane in je konečna razdelitev skupila odvisna od pravn. Mora li kupec čakati, da se upniki in eksekut pobotajo med seboj? Koga naj toži za izbrisno privoljenje ali za opravičenje sod. položitve skupila? Morebiti vse upnike? — Recimo, da to stori in da sodnija spozna z rzsodbo, da jd položitev opravičena in da se smejo vknjiženi dolgovi izbrisati. Upniki bi se morali v tem slučaju po postavi tudi obsoditi v povrnitev sodnijskih stroškov. Kako bi se dalo opravičiti, da morajo upniki, ki čakajo plačila in še ni gotovo, da ga dobodo, še stroške plačevati? Ne manjša krivica bi pa bila, ako bi se tožba odvrnila ter bi se kupec obsodil povrniti sodnijske stroške. Take zapreke delati gotovo ni v duhu postave.

V—r.

Za napoved, komu se ima zemljeknjižni odlok uročiti, ni treba pismenega dokaza. Predpis §. 35 zeml. zak. velja tudi za stara pisma.

C. kr. okrožna sodnija v R. je z odlokom od 7. septembra 1880, št. 976, odbila prošnjo M. za izknjižbo 400 gl. zaradi tega, ker v pobotnici dolžno pismo od 17. sušca 1849, vsled katerega

se je vknjižba izvršila, ni bilo omenjeno in ker pobotnica ni imela lastnosti, v §. 32. zemlj. postave predpisanih; prošnjo za daljno izknjižbo 230 gld. pa zaradi tega, ker se v prošnji ni pismeno dokazalo, da je M. P., katerej naj bi se po zahtevanju prošnika odlok mesto vknjiženemu upniku izročil, tudi res naslednica tega upnika, ker torej prošnja ne ustreza predpisu §. 84. zemlj. zak.

V rekurzu zoper to odločbo se je med drugim trdilo, da predpis §. 32, lit. b. ne zavira izknjižbe zastavne pravice na podlagi pobotnice, napravljene pred upeljavo novega zemljeknjižnega reda, če tudi v tej pobotnici izbrisanje ni bilo izrečno dovoljeno, ker po patentih od 22. aprila 1794, št. 171, v zbirki justičnih zakonov in od 24. junija 1747 in 21. julija 1769 clausula intabulandi pri pobotnicah in odstopnicah ni bila potrebna; dalje se je sklicavalo na nagibe dodane odločbi najvišjega sodnega dvora od 11. novembra 1873, št. 11074, po katerih so za dovoljenje zemljeknjižnega vpisa v prvi vrsti le v §. 94. zemlj. zak. od 25. julija 1871 navedeni predpisi odločilni, med tem ko služijo v §. 84. z. zak. predpisana naznanila le za uročbo odloka, za katero pa mora po §. 125. zemlj. zak. sodnija uradno skrbeti.

Dež. nadsodnija v Gradci je rekurzu z odločbo od 17. novembra 1880, št. 12749, ustregla, ter vknjižbo izbrisanja zastavne pravice zastran 230 fl. dovolila, razmotrevaje, da odstopno pismo dokazuje, da je bil odstopojemnik M. M. opravičen pobotnico napraviti, katera tudi v drugem oziru vsem predpisom zadostuje in da pismenega dokaza o nasledstvu M. P. po M. M. ni treba, da se mora temveč uročba po prositeljivi napovedbi goditi; zastran terjatve 400 gl. pa je dovolila le izbrisno predznambo, ker pobotnica sicer nima vseh lastnosti predpisanih po §. 35. zemljeknjižne postave, vendar se iz donešenih spisov razvidi, da pobotnica zadeva dotični dolg iz dolžnega pisma od 17. marca 1849.

Vknjižba zastavne pravice je tudi zoper prepisanega dolžnikovega dediča dopuščena.

Ko je bila ml. Marija B. na kmetiji, podedovani po materi Urši B., že prepisana, prosila je Marija Z. za vknjižbo jej od Urše B. dovoljene zastavne pravice na podlagi kupne pogodbe in prisojila.

Prva sodnija je to prošnjo z ozirom na §. 32. zemlj. zak. odbila, ker zdaj prepisana lastnica te uknjižbe ni dovolila.

Deželna c. kr. nadsodnija v Gradci je ustrezaje utoku vknjižbo zastavne pravice dovolila, opiraje se na to, da je prositeljica predloženim prisojilnim pismom dokazala, da se je Mici B. zapuščina Urše B. prisodila, da dedič prejemši dedščino nadomestuje zapustnico (§. 543. d. z.), da je zapustnica Urša B. utočnici z notarsko kupno pogodbo parcele št. 4063 in 4064 prodala ter za varnost kupne cene dovolila vknjižbo zastavne pravice pri kmetiji „X“ — in da za to posebnega dovoljenje dedinje Marije B., zdanje lastnice, ni treba.

C. k. najvišji sodni dvor v Beči je določbo c. kr. deželne nadsodnije zavračaje zoper to določbo uloženi revizijski utok z določbo od 13. septembra 1881, 10443, iz nadsodnijskih razlogov potrdil.

O motenji v posesti.

Tožnik je tožil toženca zaradi motenja posesti trdeč, da je na njegovem travniku prekop in odtok napravil in ga s tem v mirni posesti motil.

Mestno del. c. kr. okrajna sodnija v Novem mestu je z odlokom od 20. septembra 1880, št. 11081, tožniku povoljno razsodila, da je tožnik dejanski posestnik travnika za župnijskim podom in da ga je zatoženec v tej posesti motil, ker je čistil prekop na tem travniku se nahajoči, in ker ni dokazal, da je ta odtok že prej kadaj čistil.

C. kr. dež. nadsodnija v Gradci pa je z odločbo od 9. decembra 1880, št. 13935, gledé na to, da tožnik toženca ni tožil zaradi čistenja odtoka, ampak zaradi nove naprave odtoka, da torej prvi sodnik ni sodil po zahtevanji tožnikovem, in gledé na to, da tožnik novo napravo odtoka ni dokazal, temveč priznal, da ga je voda sama izkopala, tožbino zahtevanje odbila.

C. kr. najvišja sodnija v Beči pa je z določbo od 22. februarja 1881. leta, št. 1344, odlok prvega sodnika potrdila iz sledečih

razlogov:

Toženi je sicer tajil, da je dotični odtok napravil, vender pa priznal, da je ta odtok na tožnikovem travniku čistil in da je prst jemal iz njega, a dokazal ni, da je že prej kaj tacega počenjal; to dejanje se mora torej smatrati za motenje mirne tožnikove posesti. Tožnik je sicer zahteval, da se toženemu popolnoma zabrani dotakniti se odtoka na njegovem travniku, a to zahtevanje obsega tudi namero toženemu zabraniti čistenje odtoka. Prvi sodnik si je tedaj dejanske razmere za podlago vzel in le tesneje tožbino zahtevanje uslišal.

Proti hudobnemu poškodovanju dolžnikovega imetja.

Vlada se je vender jedenkrat odločila po kazenskem potu v okom priti neodpuštljivemu ravnanju dolžnikov, kateri, če jim preti rubežen, z nezaslišanim cinizmom mnogokrat pokončavajo vse svoje imetje.

Akoravno spozna načrt novega kazenskega zakona tako prestopanje za kaznjivo, predložila je vlada državnemu zboru kratko novelico treh paragrafov, ki imajo jedino le vedenje omenjenih dolžnikov pred očmi.

Mi odobravamo popolnoma ta vladni korak.

Ne da bi se ogrevali pri predlaganji in sklepanji zakonov za načelo, da naj se za vsako potrebo, za vsako željo, naredi takoj posebna postava, kajti prepričani smo, kako težavno, kako nemogoče je po tem potu napraviti kaj stalnega in občno koristnega. Ali tu nam zeva huda rana, ki krvavi — reči smemo — od dne do dne vedno močnejše in ki krha zistematično mej ljudstvom pravni čut in uničuje blagostanje. In v takem položaji nam je ljubša slaba postava od nobene.

Načrt te novelice je, kakor smo že omenili — jako kratek. §. prvi znači ravnanje dolžnikov, kateri, če jim preti rubežen, zlobno škodujejo upnikom tako, da svojo imovino prodajajo, poškodujejo, uničujevajo ali jo sploh spravljajo ob vrednost, ki skrivajo svoje stvari, izmišljajo si dolgove ali pravne posle, kot pregrešek, ako ni najti hujše kaznjivega dejanja. Kaznovati ima se ta pre-

grešek z zaporom jednega meseca do jednega leta, če pa so okoliščine obteževalne, z ostrim zaporom šestih mescev do dveh let. Paragraf drugi določuje, da velja postava tudi gledé dejanj, ki so se vršila, predno je stopila v moč in paragraf tretjî omenja izvršitev tega zakona.

O tem načrtu obravnavalo se je že v poslanski zbornici, a konec obravnave bil je ta, da se je vrnil justičnemu odseku v popravo.

Mej ugovori proti načrtu naj omenimo le jednega, da znači vsako po tej postavi kaznjivo dejanje kot pregrešek, a nikdar kot prestop, ko bi se bila napravila še tako majhna škoda.

Rekli smo že, da bi mi pri tem načrtu radi zatrli vse teoretične pomislike, ker smo prepričani, da bi taka postava, če bi bila tudi prav slaba, mnogo koristila. In morda bo celo od več, ko stopi novi kazenski zakonik v moč. A za nas je glavna stvar, da je pomoč nujna, in kdaj da dobimo novi kazenski zakon, kdo ve.

Vender pa želimo, da justični odsek premeni načrt tako, da se ima kaznovati tako dolžnikovo ravnanje kot pregrešek ali kot prestop. Razloček mej obema bi se lahko našel po napravljeni škodi.

Praynemu čutu ugaja, da se tisti, ki je napravil za 100 gld. škode ostreje kaznuje od onega, ki je zlobno poškodoval kako stvar, ki je vredna 5 gld. In ta kazen naj se razloči ne samo po tem, kako dolgo da traja zapor, ampak tudi tako, da se kaznjivo dejanje drugače kvalificira v prvem, drugače v drugem slučaju. Pregledati se tudi ne sme, da bi po sedanjem načrtu nikdar ne bile kompetentne okrajne sodnije, da bi se za najmanjšo stvar moralo obravnati pri kolegijalnih sodnijah. Kako delo bilo bi to za sodnika, državno pravdníštvo in stranke, o tem imamo že nekoliko skušenj pri postavi proti živinski kugi. Na skrajnej meji dežele pozabi kak živinski gonjač, da danes zapade njegov živinski list. Jutri ga zasači žandarmerija. Stvar se naznani okrajni sodniji, ali ker ta ni kompetentna, odstopi jo deželni sodniji. Začne se preiskava, razpiše se glavna obravnava, zatoženi in priče imajo dolgo pot, da pridejo do sodnje. Pri obravnavi morajo biti štirje sodniki, državni pravdnik, zapisnikar, morebiti tudi zago-vornik. In kaj je konec vseh teh priprav. Ako se zatoženi ne spozna za nekrivega — kar se pač redkokrat zgodi — obsodi se na tri ali pet gld. globe.

Isto tako bi se godilo z nepoštenimi dolžniki, ki so napravili prav neznatno škodo, če obvelja sedanji načrt. Se ve da s tem razločkom, da bi se taka dejanja sodnji niti ne naznanjevala ne, ker bi si vsak upnik devetkrat premislil, ali hoče ovaditi dolžnika, kateri mu je napravil 2 gld. škode, in nakopati si na glavo dolgo pot v mesto, trutiti čas in trošiti denar.

Torej tudi iz tehničnih obzirov je neobhodno potrebno, da so v teh zadevah kompetentne okrajne sodnije.

Ako se ne motimo, imel bo državni zbor ob kratkem obravnavo o predlogu, da naj se tudi o dejanjih, ki so kaznjiva po postavi proti živinski kugi, določi kompetenca okrajnih sodnij. In jako čudno bi bilo, ko bi se sedaj sklenila postava s prav isto hibo, katera se namerava popraviti v drugem zakonu. —

Kako nujno pa je tu potrebna pomoč, o tem nam pač ni treba navajati posebnih dokazov.

Sedanji stan škoduje ne le upnike, uničuje ljudsko imovino, ampak demoralizira tudi pravni čut narodov.

Po našem civilnem postopniku more se realna eksekucija vršiti le zelo počasi. Od rabsodbe do eksekutivne rubežni preteče — recimo — tri tedne; od rubežni do cinitve šest tednov in od cinitve do zadnje prodaje tri mesece. Če v tem času — ki pa nikakor ni na dolgo razmerjen — upnik res nič ne izmakne, mora imeti že precej moralične moči v sebi.

Prezreti se tudi ne sme, da noben stan na svetu ne čuti tako močne ljubezni do zemlje, kjer je zrastel, katera ga nosi in redi, kot kmet. In to je psihologično popolnoma naravno. Ko mu torej preti nevarnost, da se mu bo vzelo, kar mu je najljubše na svetu, brez česar si svoje ekzistence niti misliti ne more, ni čuda, da se ga polasti slepa strast in besni obup in da si misli, če moram poginiti jaz, naj pogine celi svet in da pokonča, kar more doseči.

Skušnjav do devastacij se torej ne manjka in te skušnjave so toliko nevarneje, ker so nekaznjive.

Da pa se krha s takim ravnanjem pravni čut narodov, če eksekut pred obličjem sodnije, kakor nalašč morda jeden dan pred zadnjo prodajo, podira svoja poslopja, uničuje travnike in njive, je lahko umevno. Prostaku se bo vedno neumevno zdelo, kako

se more zapreti kdo zaradi ponezvestenja, ker je prodal zarubljeno kravo, da pa je brez kazni, če je podrl vsa svoja zarubljena posestva. In kdor se ni s pravoslovjem pečal, se bo zmerom čudil, zakaj se kaznuje lahkoživec, ki je izvabil iz žepa svojega znanca z zvitimi obljubami par desetakov, zakaj pa sodnija ne more do živega eksekutu, ki je po devastacijah za več stotakov „ogoljufal“ svoje upnike.

Naj se v tem oziru pomaga in sicer kar najhitreje mogoče.

Mi smo prepričani, da bo poslanska zbornica v kratkem sprejela poprej omenjeni postavni načrt. Želimo pa, da bi gosposka zbornica ne imela preveč teoretičnih, ali Bog znaj kakih pomislikov. Želimo to posebno zaradi tega, da se postava, če ravno ne zabrani, vsaj tudi predolgo ne zavleče.

dr. Št.

Černogorska zakonodajstva.

(Spisal Aleks. Hudovernik.)

Dokler je bila Črnagora ali Zeta, kakor se je prvotno imenovala, del srbske države, veljalo je v Črnogori običajno pravo srbsko, kakor ga je pozneje zapisal car Stjepan Dušan l. 1348. V teku časa pa so izgubile srbske dežele svojo samostalnost, le Črnogora jo je ohranila do današnjega dne, ter se po vsem razvijala na domači podlagi.

Najstarejši pisani zakon črnogorski izvira od l. 1368. Od nekdanj so živeli Črnogorci z bližnjimi Dubrovčani v prijateljstvu ter ž njimi kupčevali. Najstarejši zakoni črnogorski se tedaj ne ozirajo na domače pravne razmere, ampak obsegajo nekake garancije za Dubrovčane. Tako n. pr. oprošča zakon iz l. 1368 Dubrovčane carine. (col.)

Knez Gjurgag Balšić mudil se je l. 1373. v Dubrovniku. Tu je z zapisom od 30. novembra istega leta obljubil Dubrovčanom, da jim povrne vsako škodo, ki jim jo bodo naredili njegovi podložniki; oprošča jih pa v tem zakonu vsakeršne nove carine, — „carine, koje nesu bile vlastelom i trgovcem dubrovčkim, da im nesu ni u mene, ni u moga brata Balša, ni u moga sinovca mladega Gjurgja, koje im nesu bile u cara Stjepana“ — kakor pravi izvirnik (Miklošić. Monumenta serb. stran 183—184.).

Balša II. Balšić potrdil je Dubrovčanom v Ratci l. 1373. vse prejšnje garancije. Ta naredba, ki obsega štiri točke se glasi:

I.) Da hode trgovci dubrovčki svobodno po mooj zemli i da kupuju in prodaju vsak trg i žito, in da ponose, kude je nim drago.

II.) I da plakjaju carinu, kako je prvo bilo, po tri dinara ot mantije a na Danju i na krivu Rjeku, da plakjaju, kako su plakjali pri životu brata moga, gospodina Gjurgja.

III.) I po vsoj zemli mooj, da su na zakon, koj su imali pri Gjurgju.

IV.) I za sje rekoj, ako bude komu Dubrovčaninu što uzeto od moga člojeka ili od mene, da se sve ispravi.

(Mikl. Men. serb. pag. 193.)

Ta knez Balša II. potrdil je l. 1385. še jedenkrat vse prejšnje pravice Dubrovčanov.

Njegov naslednik Gjurgj II. Balšić dovolil je l. 1386. Dubrovčanom svobodno trgovati po Črnogori. V tem pismu imenuje se Gjurgj II. blagovjerni i samoderžavni gospodin vsoj zetskoj i pomorskoj zemlji. To pismo obsega sedem točk; tu naj navedemo le prve tri:

I.) Da su trgovci grada Dubrovnika svobodni po svoj mooj zemlji, da im nikto ništa ne zabavi, ni nim ni trgu nih.

II.) Tkogod im što zabavi, ili im što uzme v mooj zemlji, ja Gjurgj da plakaju Dubrovčanina od moe riznice.

III.) I stvorih im milost, da im nje na Danju carine ni jedne ni nikdje v mooj zemlji, tkmo da je onakoj, kako je bilo u cara u Stjepana. (Mikl. Mon. serb. pag. 204.)

Knez Kostadin (Konstantin), ki je bil, kakor Daničić pravi, v sorodu s knezoma Balšićema izdal je l. 1395. tudi povelje, da smejo Dubrovčani svobodno trgovati po Črnogori ter da plačajo naveden po zakonu določen davek.

Iz najstarejše dobe črnogorske znan nam je samo še jeden pisan zakon, namreč darovna pogodba kneza Ivana Črnojeviča, sklenena s Cetinjskim samostanom l. 1485. Ta pogodba obsega 16 točk ter je pisana na pergamentu; razpravlja pa določila glede zemlje in podložnikov, glede družih dohodkov in glede cerkve in samostanov. (Mikl. Mon. serb. pag. 530—534.)

To so najstarejši pravni spominki črnogorski, ki obsegajo garancije za Dubrovčane, kakor sem že omenil in se nikakor ne ozirajo na domače pravne razmere. V Črnogori je veljalo običajno nezapisano pravo, ki je bilo ukoreninjeno v narodu ter je od roda na rod prehajalo. Od Ivana Črnojeviča pa do knezov iz roda Petroviča Njeguša nam ni nobeden pravni spominek znan. Le toliko vemo, da so jedno točko, ki se nahaja tudi v zakoniku kneza Danila I. za kneza Ivana Črnojeviča določili l. 1481.

L. 1478 napadel je Mahomet II. s 350.000 možmi Skutar. Ivan Črnojevič šel je svojim zaveznikom Benečanom pomagat; a izgubil je odločilno bitko ter tudi svojo trdnjavo Žabljak, katero so mu Turki vzeli. Benečani pa so zapustili svoje zveste zaveznike. Ivan Črnojevič prijel je l. 1481. sam Turke, katere je tudi premagal ter Žabljak zopet dobil v svoje roke. A že leto pozneje je zopet izgubil to trdnjavo. Ivan Črnojevič podal se je tedaj v Italijo iskat si boljših zaveznikov, a začasno prepustil svojo deželo svojemu bratu Gjurgju Arnavti. Prepričal pa se je, da se ne more na nikogar zanesti, kakor le na hrabrost svojih ljudij. Ko se vrne iz Italije, skliče svoj narod skupaj ter tu so sklenili, da rajši padejo vsi do zadnjega moža, kakor da se udajo Turkom. — „Kdor se pa za časa vojske brani prijeti za orožje, tacemu naj se uzame orožje in dokler živi, ne sme nikdar več orožja nositi in naj ne uživa nobene časti med svojimi rojaki; vrh tega naj se mu pa še oveže ženski predpasnik v znamenje, da nima srčnosti in moškega srca, kadar je veljalo bojevati se za svobodo domovine.“ — Spiridion Gopčević pa po pravici pravi omenjajoč ta sklep: „Ein volk, welches derartige beschlüsse fasst, ist unüberwindlich!“ —

Ves čas od Ivana Črnojeviča do Petra I. Petroviča Njeguša morali so se Črnogorci neprestano bojevati za svojo samostalnost. Turki so jih neprenehoma nadlegovali, a Črnogorce podjarmiti vender niso mogli. Čuditi se tedaj nikakor ne moremo, da se ta čas ni nič storilo na pravnem polji. Koncem 18. stoletja dali so jim Turki posebno mnogo opraviti, ter jim celo naložili davek (harač), a Črnogorci jim ga niso hoteli plačati. L. 1796., dne 6. avgusta zbrali so se Črnogorci in Brdani na poziv Petra I. Petroviča Njeguša v Cetinji, dogovorili se ter jednoglasno ustanovili nekak vojaški zakonik, ki obsega 6 člankov. Ta zakonik je nam

živa priča črnogorske hrabrosti; objaviti ga hočemo tu, kakor so ga potrdili črnogorski starešine in glavarji.

„Vo imja presvjatija, jedinosuščnija i jedinoslavnija, priso poklonjajemija i nerazdelnija v trieh ipostaseh životvorjaščija troici Otea i Sina i sv. Duha. Amin. Mi glavari i starešine i ves zbor Crnogorskoga obščestva, budući dnes sobrani na jedino mesto, videći, što Turci, vazdašnji hristijanskoga roda neprijatelji, sobirajut vojsku i čine sve vojničke priprave, radeći den in noć, javniemi tajniem načinom, kako bi nas i našu braću Brdjane razurili i pod svoju vlast in tiranstvo podložili i djecu našu u večno nevolju i robstvo zatvorili i pod žestoki jaram barbarski poraboščenija postavili: toga — radi svi jedinokupno i duvorno rekosmo i temeljito stabilismo i utvrdismo, kako mže se izgovara:

Prvo: Prizivajući presvjatoje imja Gospoda Boga vsedržitelja u pomoć nasu, drug drugu, pleme plemenu, nahija nahii tvrdu i čistu vjeru i rieč od česti i poštenja dadosmo, da se izdati i prevariti medju sobom nećemo.

Drugo: Rekosmo i zakletvom utvrdismo, dje-godj bi neprijatelj okrenuo i na koju bi stranu na nas in na braću našu Brdjane udario, da hoćemo jedan drugome biti v pomoć i za blagočestivu veru našu hristiansku vojevati in svoju krv proliti i ljubeznoje otečestvo i dražajšuju volnost i slobodu zaščiščati, crkvi svjatija i monastiri i dome naše, žene i djecu našu s pomoščiju vsesilnago v Troice slavimago Boga oružiem našim braniti.

Tretje: Ot dneva današnjega i u napriedako bi se našao koi Črnogorac oli koje pleme oli selo oli koja nahija, da bude izdajnik javniem ili potajniem načinom: takvoga svi jedinoglasno predajome večnome prokletstvu kako Judu predatelju Gospodnja i kako zločestivago Vuka Brankoviča, koi izdade Srble na Kosovo i večnu mrzost i prokletstvo ot naroda na sebe privleče i od milosti Božje odpade, i takvega brackoga i hristianskoga krvnika i izdajnika, koi bi se našao, ne samo što večnome prokletstvu predasmo i rekosmo, da bude anatema i da jest pred Bogom sego svieta i buduščago odgovornik za sve, što bi zla priearom i izdajom učinio nego i krv naša na njega i na čada njegova ot zemlje na nebo jakože Abela da vopiet i da ostanet kako krov Hrista Spasitelja našego narod Evrejski.

Četvrto: Takovoga izdajnika u vjek ot sobora i obščestva našega otlučismo, da česti i pošćenja nima, nego on i rod njegov da ostanet vo vjek u sramotu i bezčest, kako izdajnik vere i zakona i hulitel imena Božjega i krvnik svega našega naroda i ako bi Bog v naše vreme uzdignuo i poslao koga godj ovom zemljom vladati i upravljati, oli posljed nas u vrijeme naše djece i naslednikah to mi takomu gospodinu i djeci našoj ostavljamo ovo pismo za izgled, da i v to vrijeme i u vjek oni izdajnik i njegov rod da neimaju ni česti ni pošćenja ni ostale milosti nikakve, nego da budet kako rod kletvoprestupni i prievarni, u nenavist svakomu i mrzost.

Peto: Sve ovo više pisano dogovorno rekosmo i našom zakletvom utvrdismo, celujući čestni i životvorjašči krest i svjatoje evangelije i svojeručno podpisasmo i kreste, koji pisat neumesmo, našiemo rukama učinismo.

Šesto: I svaka nahija da primi i uzme po jedno pismo, koje hoće deržati u svoje ruke, da se nahodi ot roda na rod, a u mitrolii jedno ostavismo, koje ima biti sohranjeno medju gramate i hrisovulje carske i svakomu carskomu, kraljevskomu oli principskomu dvoru i poslaniku prikazano.“

Tako so sklenili Črnogorci 6. avgusta 1796., a že 22. septembra omenjenega leta napal jih je Mustafa paša z veliko vojsko, bil je popolnoma premagan ter je celo sam pal na bojnem polji.

Ko se je tedaj zopet mir povrnil v državu, začel je Peter I. Petrovič Njeguš tudi za upravo svoje dežele skrbeti. On je dal Črnogorcem 1798 prvi pisani zakonik, kateri je obsegal vse pravne običaje, ki so od nekđaj veljali v Črnogori. Začetek temu zakoniku, ki obsega 33 točk, se glasi:

„Vo imje gospoda Spasa našego Izusa Hrista. Amin.

Nahodeči se mi glavari i starešine i ostala braća naša iz svakog plemena i naše slobodne oblasti Črnogore i Brdah, na ednokupni sabor i vieću v manastir na Cetinji 1798 goda oktobra 18. dne, svi jednoglasno i dogovorno ustanovismo zakon, po kojemn se naprjed možemo vladati i upravljati na izgled proćijeh narodah ot svjeta.“

Prvih 16 člankov tega zakonika je bilo uže l. 1790. sestavljenih, kajti o tem priča 16. točke konec, ki se glasi: „Budučí sve ovo više pisano sabornim dogovorom učinili i opet na denašnji

avgusta 17. den a 1790 goda vseobščim sobraniem našim razgledeli i potvrdili, za potrebno sudismo pristaviti niže sljedušće pravila.“

Temu zakonu dodan je omenjeni 6 točk obsegajoč vojaški zakonik iz l. 1796 ter potem takem obsega prav za prav devet in trideset točk.

Zakonik se konča z besedami: „Za sahraniti i uzdržati sve ovo više napisano i na trideset i tri člana razdeljeno, učinismo svikolici zakletvu, celujući čestni i životvorjašči krest i svetoe evangelie pri tom i svjatije mošči velikomučenika Pantaleimona.“

Ti v tem zakoniku nahajoči se zakoni so nekako podobni leges barbarorum ter obravnavajo većinoma kazensko pravo. Posamezni prestopki in zločini kaznujejo se jako ostro; kar se privatnega prava tiče, nahajajo se v njem le določila glede prenosa premoženja in prekupne pravice; kakor smo že omenili, ne obsega ta zakonik nove naredbe ali postave, ampak le stare pravne običaje. Ta zakonik se je narodu jako priljubil, še dan danes pravi narod v Črnogori, kadar je kaka stvar dobro razsojena, — „razsojeno je, kako što je sveti Petar razsudio.“ —

Danilo I. Njeguš je delo svojega prednika nadaljeval. Ta knez si je sploh mnogo zaslug za Črnogoro pridobil; on je razširil meje svoje države, velevlasti so priznale samostalnost in neodvisnost Črnogore. Bil je tudi na administrativnem polji deloven in slednjič dal je svojemu narodu nov zakonik, ki se pa se ve da naslanja na običajno pravo. On je ustvaril v Črnogori red in mir, strogo je gledal na to, da so se postave spolnovale ter brez usmiljenja je kaznoval zločince. Odpravil pa je s svojim zakonikom marsikatero nepriličnost in zle običaje, ki so bili od nekdanj v Črnogori navadni, vendar pa je pustil tudi v novem zakoniku iste pravne običaje veljati, ki so se mu zdeli prilični. Tako na pr. veljal je v Črnogori običaj, da si je Črnogorec privezal na vrat kamen, kadar je prišel koga tožit. Kadar je sorodnik umrl, postrigli so si moški in ženske lase ter si v znamenje žalosti razpraskali obraz. O praznikih dajali so Črnogorci gostije ter jeden družega obdarovali. Na ta način pa jih je mnogo osiromašilo. Prepovedal jim je tedaj knez slaviti druge praznike razen praznika krstnega imena. Tudi krvno maščevanje jim je ostro prepovedal, ter ta zločin kaznoval s smrtjo. Vse te nepriličnosti je knez s

svojim zakonikom odpravil. Nasproti pa se nahaja v tem kodeksu stara običajn naredba, ki ostro prepoveduje Črnogorcu svojega rojaka z nogu bacniti ali pa s pipo udariti. Kdor se tega kriv stori, plača petdeset cekinov kazni. Za kako veliko sramotenje je to veljalo v Črnogori, vidimo iz tega, da je tisti, ki je bil s pipo udarjen ali z nogu bacnen, vsakeršne kazni prost, ako je v prvi jezi napadnika ubil.

Ta zakonik, ki je razdeljen v 95 točk, razpravlja večinoma kazensko pravo, vendar se panozira na vse v Črnogori mogoče pravne razmere, ter je popolnoma zadostoval zahtevam časa.

Zakonik se glasi:

„Danilo I. knjaz i gospodar slobodne Crnogore i Brdah. V soglasiju sa glavarima i starešinoma slobodne Črnogore i Brdah ustanovlja obštij zemaljski zakonik po kom će se po sad i za vazda v napried sudeti Crnogorcu i Brdjaninu malom i velikom, bogatom i siromahu, jednako po razlogu, da svaki svojo pravico imati može.“

Konec mu pa se glasi:

„Sve ovo sestavljeno v devetdeset i pet pravila na denašnji dan svetog velikomučenika i pobjedonosca Georgija edinodušno i saborno sa sviema glavarima zemaljskima, koi smo se svi na današnji dan na Cetinje v glavno mjesto od sve Črnogore i Brdah sobrali, potvrdismo i zakletvu na krst častnij i sveto evangelie učinismo, da ćemo ovaj zakonik čuvati i po njemu se vladati i suditi; koi li se po danas ovog držav ne bi, toga predaemo vječnome prokljetstvu, kako protionika i zlodjeja našemu otečestvu.“

Tiskan je bil v Novem sadu z napisom: „Zakonik Danilo I. knjaza i Gospodara slobodne Črnogore i Brdah, uštanovljen 1855 godine na Cetinje.“

(Dalje prihodnjič.)

O prostovoljnih dražbah premakljivega blaga.

Srenjski predstojniki opravičeni so dovoliti in izvršiti prostovoljno dražbo premakljivega blaga, in sicer tedaj, če premakljivo to blago ne spada v kako zapuščino, ki se še ni prisodila, ali pa

v premoženje maloletnega. V zadnjih slučajih more prostovoljno dražbo samo sodnija dovoliti.

Kdor namerava po prostovoljne dražbi svoje premakljivo blago prodati, napravi naj naslednjo vlogo na srenjsko predstojništvo:

Slavno srenjsko predstojništvo!

(1 gld. kolek.)

Podpisani namerava nekaj svojega premakljivega premoženja in sicer dva vola, dve kravi, jedno junico i. t. d. po prostovoljni dražbi prodati.

Slavno predstojništvo se torej prosi, da to prostovoljno dražbo dovoli in izvrši.

V L. dne . .

N. N.

Zunaj pa se napravi tale napis: Srenjskemu predstojništvu v L.! N. N. posestnik v L. prosi za dovoljenje k prostovoljni dražbi premakljivega blaga.

Ta prošnja se tudi lahko protokolira; dotični zapisnik pa se mora tudi z 1 gld. kolekovati (štemplati.)

Srenjsko predstojništvo izreče dovoljenje, ter določi ob enem dan in uro za javno prodajo. Tudi se morata dan in ura prodaje javno izklicati, in sicer na način, kakor je to v tej ali onej srenji v navadi. Ako je v srenji nabijanje ediktov v navadi, nabije naj se naslednji edikt:

Srenjsko predstojništvo v L. naznanja, da se bode dne . . . t. m. ob 8 uri zjutraj raznovrstno, N. N. pripadajoče premakljivo premoženje in sicer: dva vola, dve kravi, jedna junica i. t. d. na prostovoljne javne dražbe prodalo. Kupna cena morala se bode takoj v gotovini izplačati. Kdor ima voljo kaj kupiti, oglasi se naj dotični dan ob imenovanej uri v hiši N. N.-a.

V L. dne . . .

Ako kdo za prostovoljno dražbo premakljivega blaga poprosi, tedaj srenjsko predstojništvo ni opravičeno, od njega zahtevati, da naj izkaže, da so reči, ki naj bi se prodale, njegova resnična lastnina. Samo tedaj, če so osobne razmere prosilca sumljive, če se na primer o njem ve, da rad krade, sme se zahtevati omenjeni izkaz.

K prodaji ne smejo se pripustiti: (blago, katero mora imeti davčni kolek, a ni kolekovano), necementirane posode, sveti ostanki

(relikvije), redi, nesramne in nespodobne podobe, kakor tudi vojaške reči, o katerih vsakdo ve, da so last erarja.

Če bi se pri takej prodaji naletelo na svete ostanke, relikvije, izrušiti se imajo iz okvirja, ter izročiti dušnemu pastirju.

Ako bi se pa naletelo na rede, oddati se imajo političnej oblastniji, to je okrajnemu glavarstvu.

O izvršitvi dražbe napravi naj se naslednji zapisnik.

Licitacijski zapisnik

napravljen od srenjskega predstojništva v L. dne . . .

Pričujoči.

Podpisani.

Pri početku dražbe povedalo se je pričujočim, da se pod cenilno vrednostjo ničesar oddalo ne bode. da se imajo kupne cene, takoj izplačati, kupljene reči po takoj odpeljati. Potem izvršila se je dražba, kakor sledi:

šr.	reč prodaje	cenilna vredn.		Ime kupca	kupna cena		Opomba
		gld.	kr.		gld.	kr.	
1	tri letni vol .	140	—	Nace N.	150	—	plačano
2	dve letni vol .	100	—	Jože N.	115	—	plačano
3	krava . . .	40	—	Kašpar N.	52	—	plačano
4	jednoletna junica	25	—	Janez N.	30	—	plačano
				Skupaj . .	347	—	

Da se je skupna cena v znesku 347 gl. licitantu N. N. takoj izročila, potrjuje letá s podpisom na tem zapisniku.

Potem se je zapisnik sklenil in podpisal.

N. N.
srenjski predstojnik.

N. N. licitant.
N. N. priča.
N. N. priča.

Raznosti.

(Ali potrebujemo popularnih pravniških knjig ali ne?)

O tem se je po čeških listih mnogo razpravljalo, ko se je nedavno snovala „prosto-narodna pravniška knjižnica.“

Mnogo glasov se je slišalo, da take knjige več škodujejo nego hasnijo, da podpirajo le zakotne pisače, n. pr. vsake vrste „Selbstadvokate“ itd. Na drugej strani zopet se je precejevala korist takih spisov.

Dr. Julius Nejedly je pa rešil to vprašanje prav ugodno s prvim zvezkom omenjene knjižnice.

„Zákon proti lihvé“ se imenuje. Pisatelj probira § za §, razklada in tolmači laiku nedoumne, precizne izraze in dodava tu in tam praktične vzglede. Češki „Právník“ govori o tej knjižici kaj pohvalno. —è.

(O zakoniti istinitosti izsilovanja.) [Erpressung.] Dolgo časa bilo je pri sodnijah in tudi pri zadnji inštanci gledé razsodbe o istinitosti izsilovanja vse jedno, je li to, kar se je pri izsilovanem zahtevalo, bilo v zakonu opravičeno ali ne. Tako razlaganje zakona pa se pričinja sedaj opuščati, kar se razvidi iz naslednjega slučaja. Dunajska deželna sodnija obso-dila je posestnika Janeza Nagl-na v Sonnleithen-u v ječo na tri mesece, ker je svoji ženi s sekiro pretil, da naj bi mu 20 gl. dala, katere je po njegovem mnenji skrila bila. Najvišje sodišče kasiralo je to razsodbo na ničnosti pritožbo zagovornika dr. Neustadt-l-ja, ter je razpisalo novo obravnavo in sicer iz sledečih razlogov: „Sila in pretenje, katera je rabil Janez Nagl proti svoji soprogi Mariji Nagl, imela sta po mnenji prvega sodnika namen, da primorata soprogo, kateri se je pretilo, v izročitev svote 20 gld. O zakoniti naravi tega, kar je baje soproga izpolniti morala, se v razsodbi in njenih razlogih tako malo razpravlja, kakor se iz teh razlogov tudi ne da razvideti ali je imel zatoženec do izsiljene svote kako pravico ali ne. Protizakonitost tega, kar se je spolnilo, pa je potreben element v §. 98. kaz. zak. pogojene istinitosti. Niso tedaj one istinitosti dokazane, katere bi morale pri pravi rabi zakona razsodbo podpirati.“

(Dr. Franc Vok), odprl je svojo beležnikovo pisarno v Ljubljani v križankah. Upamo, da bode narodni stranki vrlo na strani stal!

Opomin. Denašnja številka poslala se je samo tistim p. n. naročnikom, ki so svojo naročnino plačali. Kdor ni plačal, in hoče list dalje prejemati naj blagovoli naročnino poplačati. Ob jednom se obračamo do svojih prijateljev, da nas tudi v prihodnje z doneski podpirajo, kakor se je to gledé 1. in 2. številke zgodilo! —

Popravek: V številki 1. sestavka „pravost ali pristnost rokopisa“ mora biti: „§. 133 in 134“ mesto: „333 in 335.“ —

Izdaje in ureduje dr. Alf. Moschè. — Tiska „Národna tiskarna“ v Ljubljani.